

Helse- og omsorgsdepartementet

Svar sendt per e-post 16.4.: postmottak@hod.dep.no

Deres referanse	Vår referanse	Klassering	Dato
	2011/18058-10-66765/2014-ANNNIT	G21	16.04.2014

Høringsuttalelse fra Fredrikstad kommune. Reservasjonsordning for fastleger

Vi viser til høringsbrev fra dere, datert 21.1.2014, med frist 30.4.

Vedlagt følger Fredrikstad kommunes høringsuttalelse. Uttalelsen ble vedtatt i Bystyret den 10.4.2014 i sak 36.

Med hilsen

Dette dokumentet er godkjent elektronisk

Anne Kristine Nitter
kommuneoverlege/saksbehandler

Vedlegg: Fredrikstad kommunes høringsuttalelse, vedtatt i Bystyret 10.4.2014, sak 36.

Seksjon for helse og velferd

Besøksadresse: Nygaardsgata 16, 1602 Fredrikstad
E-postadresse: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Telefon: 69 30 60 00   Telefaks: 69 30 16 26

Postadresse: Postboks 1405, 1602 FREDRIKSTAD
Webadresse: www.fredrikstad.kommune.no
Tlf. saksbeh.: 69 30 61 36   Bankkonto: 5122 05 77000

Vedlegg til løpenr. 66765/2014, saksnr. 2011/18058

Klassering: G21
Gradering:
Dato: 16.04.2014

Vedtatt høringsuttalelse fra Fredrikstad kommune. Reservasjonsordning for fastleger. Vedtatt i Bystyret 10.4.2014, sak 36

Diskusjonen om reservasjonsrett for fastleger er tett koblet til den retten kvinner har til selvbestemt abort. Det hevdes fra mange hold at det vil være en svekkelse av denne retten hvis fastlegene gis anledning til reservasjon. Fredrikstad kommune vil understreke at retten til selvbestemt abort har betydd svært mye for kvinners helse og likestilling og at det derfor anses som viktig at denne retten blir videreført uten hindringer.

Den aktuelle saken gjelder hvorvidt hensynet til enkelte fastlegers etiske dilemmaer kan ivaretas på en hensiktsmessig måte, samtidig som alle jenter og kvinner sikres et likeverdig helsetilbud over hele landet, uavhengig av diagnose/problemstilling. Hvordan skal vi vekte noen fastlegers positive gevinst ved etablering av en eventuell reservasjonsordning, opp mot de belastninger som ordningen vil kunne medføre for gravide jenter og kvinner? Det er naturlig å vurdere spørsmålet både prinsipielt og praktisk/administrativt.

Hensynet til legen og legens behov

Enkelte fastleger anfører at de anser det som en menneskerett å kunne si nei til å yte lovlig helsehjelp som innebærer alvorlige samvittighetskonflikter knyttet til liv og død.

Noen fastleger opplever at dagens lovverk (fastlegeforskriften), som legger til grunn at alle fastleger skal kunne bistå alle pasienter på sine lister med alle former for relevant helsehjelp og henvisninger, ikke er forenlig med at de kan bli stående i sine jobber. Dette oppleves naturlig nok som en stor personlig utfordring for de det gjelder.

En del leger opplever altså at de ikke kan arbeide i fastlegeordningen hvis de ikke samtidig gis anledning til å si nei til å ta imot pasienter som vurderer/ønsker abort. Samtidig ønsker de fleste pasienter å kunne kjenne seg trygge på at fastlegen som portvakt til den offentlige helsetjenesten vil ta imot dem på en profesjonell og fordomsfri måte uansett problemstilling, og yte eller henvise dem til alle de helsetjenester de måtte ha behov for. En slik grunnleggende tillit fra pasientene er i sin tur også viktig for fastlegenes omdømme og yrkesutøvelse.

Hensynet til kvinner og kvinners behov

På generelt grunnlag vil forslaget kunne innebære en ulempe for den enkelte innbygger. Kvinner vil ikke lengre være sikre på å kunne få alle aktuelle primærhelsetjenester hos sin fastlege.

For gravide vil det kunne være en psykisk belastning å oppleve seg avvist av sin fastlege i en sårbar situasjon. Dette kan bidra til å gjøre en krevende situasjon enda tyngre. Enkelte kvinner vil kunne oppleve det som en belastning å måtte bli konfrontert med sin leges private

synspunkter på pasientens ønske og beslutning. Begge disse forhold antas å være særlig belastende for de aller yngste jentene/kvinnene.

For de kvinner som ønsker å velge seg vekk fra fastleger som ikke tar imot abortsøkende, vil et fastlegebytte innebære ekstra arbeid og heft, samt kunne bidra til å redusere tilliten til fastlegeordningen. For unge jenter under 16 år, som rutinemessig plasseres på liste hos mors fastlege, vil det antakelig oppleves svært krevende å benytte seg av en eventuell ny rettighet til fastlegebytte uten foreldrenes viten eller medvirkning.

Praktiske forhold i Fredrikstad kommune

I Fredrikstad kommune er det i dag 66 fastleger, hvorav én som ikke henviser til abort. Alle kvinner har derfor mulighet for tilgang til en fastlege som kan bistå dem ved uønsket graviditet. 60 av fastlegene arbeider i flerlegepraksiser/legesentre, med felles journalsystem og avtaler om å dekke opp for hverandre ved fravær og annet. Samtidig er det kort avstand til Sykehuset Østfolds gynekologiske avdeling, med mulighet for å ta direkte kontakt, og om lag 20 prosent av de abortsøkende benytter seg av denne muligheten. For de aller fleste kvinner i Fredrikstad antas det ikke å være vesentlige praktiske problemer forbundet med tilgang til abort.

Viktige hensyn hvis forslag om ny ordning blir fremmet

Hvis det konkluderes med å innføre en formell reservasjonsordning for fastleger i Norge er det av vesentlig betydning både for pasientene og kommunene at det settes klare rammer for ordningen, og at ordningen ikke innebærer en individuell reservasjonsrettighet for fastlegene.

Det vises i den sammenheng blant annet til at hver enkelt kommune – i tråd med forslaget – bør gis anledning til å beslutte om det er ønskelig å åpne for reservasjonsavtaler med fastleger, også uavhengig av plikten til å sikre innbyggerne en minimumstilgang til fastleger som vil bistå pasienter med uønsket graviditet. Kommunen bør få mulighet til å revurdere sin gjeldende praksis for fastlegereservasjoner fra tid til annen, hvilket innebærer at også inngåtte reservasjonsavtaler må kunne sies opp uten individuelle begrunnelser, men med krav om en rimelig varslings- og oppsigelsestid.

Det må være opp til kommunen å vurdere om det alternative tilbudet en fastlege gir til sine abortsøkende pasienter er godt nok, i de tilfeller der fastlegen selv har inngått avtale om reservasjon mot å bistå. Kommunen må gis anledning til å endre sin beslutning/si opp avtalen hvis forutsetningene endrer seg.

Ved eventuell innføring av en ny ordning vil det være viktig å presisere konkret hva ordningen omfatter og ikke omfatter, slik at det ikke blir mulig å si nei til å ta imot pasienter som ønsker for eksempel assistert befruktning, innsetting av spiral eller forskriving av prevensjonsmidler.

Ved innføring av en eventuell reservasjonsordning er det videre viktig at informasjon om hvilke leger som reserverer seg mot å bistå kvinner som er uønsket gravide gjøres lett tilgjengelig for innbyggerne, at fastlegene får plikt til å informere egne listeinnbyggere om sin reservasjon, at det innføres mulighet for et ekstra fastlegebytte samt rett til konfidensielt fastlegebytte for unge mellom 14 og 16 år, og at kravet til å få time hos en annen fastlege i nærheten senest neste virkedag rettighetsfestes.

Ved utformingen av en eventuell ny ordning bør det rettes spesiell oppmerksomhet mot å sikre pasientenes rett til personvern.

Om fastlegeforskriften

Det er viktig at alle pasienter får adekvat helsehjelp, uansett problemstilling. Den aktuelle saken har satt fokus på fastlegeforskriften, som beskriver en rekke oppgaver fastlegene har overfor ulike pasientgrupper. Det konstateres å være utfordringer også med andre pliktige oppgaver som enkelte fastleger kvier seg for å utføre. Fredrikstad kommune vil derfor ønske

velkommen en tydeliggjøring av fastlegenes plikter og eventuelle handlingsrom også på andre områder.

Konklusjon

Etter en helhetlig vurdering av forslaget til lov- og forskriftsendringer som skal muliggjøre etablering av en ordning der fastleger kan inngå avtale om å si nei til å ta imot pasienter med uønsket graviditet, konkluderer Fredrikstad kommune med at vi mener det vil være mest riktig å gi hensynet til pasientene forrang i saken.

Det overordnede hensynet må være å sikre alle innbyggere et likeverdig helsetilbud over hele landet, uavhengig av kjønn, diagnose og problemstilling.

Til tross for at den foreslåtte ordningen er streng og ivaretar mange hensyn, samt at det er god tilgang til både fastleger og sykehustjenester i Fredrikstadorrådet, mener Fredrikstad kommune alt i alt at pasientene blir best ivaretatt gjennom en fastlegeordning som praktiseres likt for alle, uten spesielle ordninger som kan skape usikkerhet omkring retten til selvbestemt abort eller prinsippet om at den offentlige helsetjenesten skal gi alle innbyggere et likeverdig helsetilbud.

